

УДК 94(472)

Федчук Д.С.¹

Сарнацький О.П.²

¹ студ. гр. ГФ-215 ЗНТУ

² д-р іст. наук, проф. ЗНТУ

БЕЛЬГІЙСЬКЕ ПИТАННЯ У ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ ФРАНЦІЇ, АНГЛІЇ ТА ПРУССІЇ НАПЕРЕДОДНІ ФРАНКО-ПРУССЬКОЇ ВІЙНИ 1870-1871 РР.

Сучасні тенденції економічного і соціально-політичного розвитку в ЄС свідчать, що єдність усіх країн у межах цього об'єднання є разом з тим досить нестабільною і хиткою. В сучасній Європі деякі з багатих із старіючим населенням країн демонструють певні дезінтеграційні тенденції що-до європейської та навіть національної єдності. В першу чергу це недавні заяви керівництв Греції, Італії, Іспанії та Португалії стосовно їх бажань знову повернутися до своїх колишніх грошових одиниць і вийти із зони євро як спільної валюти ЄС, диференційні процеси в Бельгії, які було призупинено лише на певний час, але не вирішені остаточно, а також британський Brexit. Останні події в Каталонії (Іспанія), референдуми про правовий статус автономій в окремих північних землях Італії свідчать про те, що не все так добре в спільному європейському будинку. Коріння цих явищ були закладені ще у XVI-XIX ст., коли були здійснені окремі помилки під час процесів утворення національних країн в Європі.

У зв'язку з її значним посиленням Пруссії після поразки Австрії у війні з нею, Франція стала вимагати від Пруссії територіальної компенсації. На початку серпня 1866 р. Франція запропонувала Пруссії свій проект, в якому Пруссії пропонувалося погодитися на анексію Францією двох чисто німецьких областей – Ландау, Саарбрюкена, також і Люксембурга. Граф Гольц, прусський представник в Парижі, став доводити своєму французькому колезі Руєру, що Пруссії політично і морально буде важко погодитися на поступку чисто німецьких областей. При цьому прусський посол заявив, що якби в майбутньому Франція захотіла приєднати Бельгію, то Пруссія не стала б їй перешкоджати. Можливо, що не граф Гольц, а Руєр перший заговорив про Бельгію і що бельгійський план давним-давно був вироблений самим Наполеоном III. Одночасно повідомлялося, що Французька імперія згодна укласти з Пруссією секретний наступальний і оборонний союз. Одним з неодмінних наслідків цього майбутнього секретного договору повинно було відбутися приєднання до Франції всієї Бельгії, окрім міста Антверпена.

16 серпня 1866 року французький посол у Берліні граф Бенедетті отримав офіційний наказ з Парижа з'явитися до О. фон Бісмарка і почути оста-

точну думку прусського уряду з цього питання. Невдовзі граф Бенедетті з'явився до Бісмарка і був прийнятий так, що у нього могла з'явитися надія на вдалу операцію. Правда, поступатися Франції якими-небудь прикордонними територіями О. фон Бісмарк вважав за неможливе, поки саме населення цих областей не висловить бажання перейти у французьке підданство.

Бельгійське питання з новою силою привернуло увагу англійського уряду після поразки Австрії у війні з Пруссією. Треба зазначити, що англійське керівництво передбачало можливість такого кроку з боку Франції. Наприкінці липня 1866 р. Граф Стенлі заявив французькому послу, що при необхідності Франція може шукати компенсацій у Німеччині, але не сміє торкатися Бельгії. Остаточного уряд Англії заспокоївся після того, як 14 серпня Франція офіційно оголосила, що не збирається вимагати від Бельгії кордонів 1814 р. Отже, Англія, не даючи ні одній зі сторін приєднати до себе цю малу країну, в першу чергу відстоювала свої інтереси і не хотіла вбачити загрозу для себе з боку поступово міцніючої Пруссії.

Наприкінці 1868 р. виник новий конфлікт між Бельгією та Францією і пряма загроза Бельгії. Він був пов'язаний із тим, що одна з французьких залізничних компаній намагалася шляхом секретних переговорів з однією приватною бельгійською компанією укласти угоду, яка надавала їй право експлуатувати дві важливі бельгійські залізниці. Уряд Бельгії був проти цієї угоди, тому що внаслідок неї Франція одержувала контроль над найважливішим промисловим регіоном Бельгії. Тому 23 лютого 1869 р. був прийнятий закон, який забороняв передачу будь-якої бельгійської залізниці без дозволу бельгійського уряду.

Англійське керівництво сприйняло французькі дії стосовно Бельгії з великою тривогою. Британський уряд почав з березня 1869 р. здійснювати дипломатичний тиск на Францію, щоб змусити її піти на примирення. Англія по-дружньому застерігала цю державу від агресивних задумів проти Бельгії. Дії англійської дипломатії врешті-решт увінчалися успіхом. 21 березня Франція та Бельгія домовилися про компроміс. 27 квітня був підписаний протокол, який забезпечив мирне врегулювання франко-бельгійського конфлікту.

Отже, бельгійське питання в європейській політиці Франції, Пруссії та Англії напередодні франко-пруської війни 1870-1871 рр. відіграло досить важливу роль. Воно значно вплинуло на позиції офіційного Парижа, Берліна та Лондона у тогочасних континентальних конфліктах, зокрема на ступінь втручання їх в останні, та заважало налагодженню англо-французького співробітництва в Європі.